

ÖDEMELER DENGESİ İSTATİSTİKLERİNDE BEDELSİZ İTHALATA İLİŞKİN YAPILAN DÜZENLEME

Türkiye'nin ödemeler dengesi istatistiklerinin başlıca veri kaynaklarını;

- T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından (DİE) gümrük kayıtlarından derlenerek yayınlanan dış ticaret istatistikleri ve bu istatistiklere ilişkin alt ayrıntılar,
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, DİE ve Bankamızın 2003 yılından itibaren ortaklaşa yapmaya başladığı ve DİE tarafından yürütülen turizme ilişkin "Çıkış Yapan Ziyaretçiler", "Vatandaş Giriş", "Bavul Ticareti" anketleri ve
- Bankalardan alınan döviz işlemleri raporları

oluşturmaktadır.

Ödemeler dengesi istatistiklerinin metodolojisini düzenleyen "Uluslararası Para Fonu, Ödemeler Dengesi 5. El Kitabı (El Kitabı)"na uygun veri elde edilebilmesi için zaman içinde yeni veri kaynaklarına yönelebilmekte ve/veya bazı kalemlerde düzeltme yapılabilmektedir. Örneğin; söz konusu metodolojiye göre, "Doğrudan Yatırım" kabul edilen yurtdışında yerleşik kişilerin yurtçinde gayrimenkul alım ve satımları, "Çıkış Yapan Ziyaretçiler" anketi sonuçları ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün kayıtlarından 2003 yılından itibaren elde edilmeye başlanmıştır. Aynı şekilde, 2003 yılında yapılan bir çalışma çerçevesinde, banka raporlarından elde edilen ve "İşçi Gelirleri" kalemi altında sınıflandırılan, yurtdışında çalışan vatandaşlarımızın yurtçinde yaptıkları harcamalar, bu vatandaşlarımızın söz konusu harcamalarını da içeren "Çıkış Yapan Ziyaretçiler" anketi sonuçlarından alınarak 2003 yılından itibaren "İşçi Gelirleri" kalemi yerine "Turizm Geliri" kaleminde sınıflandırılmaktadır.

İstatistiklerin iyileştirilmesi amacıyla devam eden çalışmalar kapsamında, son dönemde ödeme şekli "bedelsiz ithalat" olarak beyan edilen işlemlere ilişkin değerlerde gözlenen dikkat çekici artış nedeni ile, DİE'den bu kaleme ilişkin daha ayrıntılı bilgi talep edilmiştir. 2003 yılında 1.079 milyon ABD doları tutarında olan ve 2004 yılı Ocak-Ağustos döneminde ise 1.542 milyon ABD dolarına ulaşan söz konusu işlemlerin, DİE'den temin edilen ek bilgiler kullanılarak yapılan çalışmada, 2003 yılı için 1.055 milyon ve 2004 Ocak-Ağustos dönemi için ise 712 milyon ABD doları tutarlarındaki kısımlarının "El Kitabı" çerçevesinde bedelsiz ithalat sayılamıyacağı anlaşılmıştır. Bu nedenle, bu işlemler ödemeler dengesi tablosunun Cari İşlemler Hesabı/Cari Transferler/Bedelsiz İthalat Kaleminden düşülmüştür.

Aynı kalem içerisinde kalan, 2003 yılı için 24 milyon ve 2004 Ocak-Ağustos dönemi için ise 830 milyon ABD doları tutarlarındaki işlemlerin ise finansal kiralama yöntemi

ile gerçekleştirilen kiralama işlemleri şeklindeki geçici ithalat oldukları saptanmıştır. Bu nedenle, söz konusu tutarların tamamı Cari İşlemler Hesabı/Dış Ticaret Dengesi/İthalat/Uyarlama kalemine alınmış ve "Bedelsiz İthalat" kalemi ödemeler dengesi tablosundan çıkarılmıştır.

Sonuç olarak, Cari İşlemler Açığı ve buna paralel olarak Net Hata ve Noksan kalemi 2003 yılında 1.055 milyon ABD doları, 2004 yılı Ocak-Ağustos döneminde de 712 milyon ABD doları artmıştır.

Söz konusu çalışma, geçmiş yıllar için de yürütülmekte olup, sonuçlandırıldığında istatistiklere yansıtılacaktır.